

Kernenergie

Met een miljardeninvestering breidt **Urenco** uit in Almelo. VVD-Kamerlid Silvio Erkens ging op werkbezoek bij de cruciale speler in de kernenergieketen.

Vincent Jonnik/ANP

Meer autonomie met eigen kernenergie

Victor Pak

Als een ijsblokje dat in een lauwwarm glas cola wordt gedoopt. Zo klinkt het gekraak van de afkoelende donkergrijze cilinder van een meter doorsnee waar Tweede Kamerlid Silvio Erkens naast staat. In de cilinder zit uranium dat tot 30 graden onder nul is afgekoeld. De ijskristallen staan op de cilinder.

Directeur Ad Louter van de Nederlandse vestiging van Urenco leidt Erkens rond door het gebouw. In de opslaghal liggen tientallen cilinders met verarmd of verrijkt uranium. Louter grapt: 'Elke cilinder is zo'n miljoen waard, dus reken maar uit hoe waardevol dit is.' De directeur kan luchtig vertellen over heel serieuze zaken.

Veel van het werk bij Urenco is staatsgeheim. Werknemers worden gescreend en wie er een rondleiding krijgt, mag geen opname-apparaat of camera meenemen. Telefoons blijven achter bij de beveiliging.

Het bedrijf verrijkt uranium, wat de brandstof is voor kerncentrales. In de natuur komt wereldwijd genoeg uranium voor, maar dat is het verkeerde type om te gebruiken in een kerncentrale. Het is

niet te splijten. Verrijkt uranium is dat wel, waarmee de kettingreactie op gang komt die wordt benut om kernenergie te maken.

Het verrijken van uranium in Almelo is dus een cruciaal proces. Het gasvormige uranium wordt in centrifuges rondgedraaid. Directeur Louter vergelijkt het met een wasmachine. Zie het verrijkte uranium als de zware spijkerbroek die naar buiten wordt geslingerd, terwijl de lichte sokken in het midden blijven. Het verrijkte uranium wordt afgetapt in de centrifuges en uiteindelijk naar klanten over de hele wereld getransporteerd.

Het centrifugeproces is een unieke vinding, mede ontwikkeld door de Nederlandse natuurkundige Jakob Kistemaker (1917-2010). Wereldwijd is er maar een handvol spelers die ook een manier hebben gevonden om uranium te verrijken. Naast Urenco gaat het om Franse, Russische en Chinese bedrijven. Urenco is in handen van de Nederlandse, Britse en Duitse overheden. Ook die landen hebben eigen Urenco-fabrieken.

Uitgerekend de Verenigde Staten kennen geen bedrijf dat het bijzondere centrifugeproces kan uitvoeren. Daarom

bouwde Urenco ook daar een fabriek, in de woestijn van New Mexico. 'Maar voor de Amerikanen is het proces dat daar gebeurt een *black box*,' zegt Louter, terwijl hij bij een klein venstertje staat. Daar is een glimp op te vangen van de centrifuges. Hoeveel Urenco er heeft en hoe het precies werkt, is geheim. 'De Amerikanen kennen die details niet.'

Erkens wilde graag een keer op bezoek nu de vestiging in Almelo aan het uitbreiden is. Vorig jaar kondigde Urenco aan de capaciteit van de fabriek in Almelo met 15 procent te willen vergroten. Daarvoor wordt druk gebouwd op het terrein, waar een nieuwe fabriekshal verrijst. Met de investering is een miljardenbedrag gemoeid, zegt Louter.

De uitbreiding is nodig nu kernenergie wereldwijd weer in de lift zit. Uit cijfers van de World Nuclear Association blijkt dat er 90 kerncentrales in aanbouw zijn en dat er plannen bestaan voor nog eens 65 nieuwe kerncentrales. In die laatste categorie valt Nederland. Het kabinet-Schoof wil liefst vier nieuwe centrales bouwen.

Zelfs het kernenergie-sceptische

De opslaghal met cilinders uranium

Duitsland wil de energiebron in ere herstellen. De nieuwe coalitie van CDU/CSU en SPD overweegt de heropening van eerder gesloten centrales. Ook de Duitsers zien de voordelen van kernenergie als een duurzame energiebron die op stabiele wijze stroom levert. In tegenstelling tot zonne- en windenergie, die het bij bewolking of gebrek aan wind laten afweten.

Met de omarming van kernenergie is het volgens Erkens tijd voor Europa om daarover strategischer te gaan denken én samenwerking te zoeken. Een eerste stap kan Nederland zetten door de bouw van nieuwe kerncentrales strategisch aan te besteden en een akkoord te sluiten met Frankrijk.

‘De bedoeling was ooit dat we het openbaar gingen aanbesteden om dan te kijken wie er als beste uit de bus zou komen. Maar strategische autonomie was toen amper onderwerp van discussie. Dat is inmiddels veranderd,’ zegt Erkens (34) na de rondleiding bij Urenco.

De VVD'er wijst op het feit dat er wereldwijd maar vijf bouwers van kerncentrales zijn en Nederland sowieso geen Russische of Chinese kerncentrale wil.

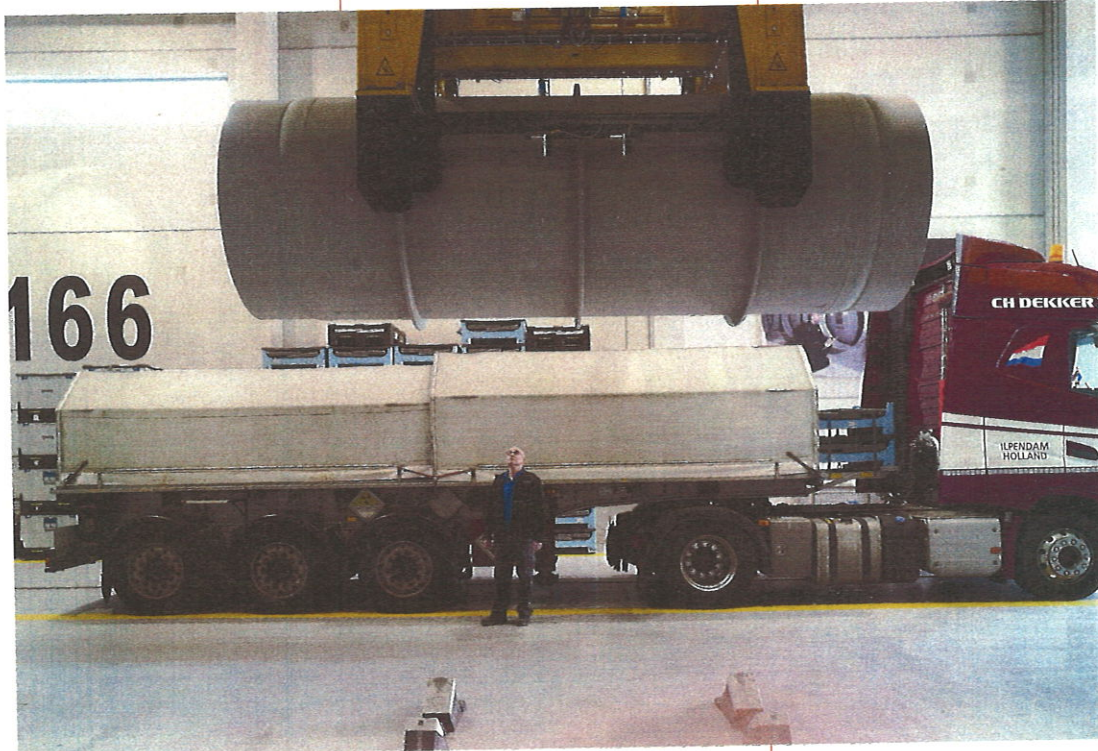
‘We zullen meer op eigen benen moeten staan’

‘De Zuid-Koreanen trekken zich terug uit de Europese markt, dus kan Nederland kiezen uit een Amerikaanse of een Franse bouwer. Mij lijkt het gek om in de wereld waarin we nu leven voor zo'n investering in zee te gaan met de Amerikanen.’

De koerswijziging van de VVD laat zien welk effect de grillen van de Amerikaanse president Donald Trump hebben in Den Haag. In de eerste maanden van zijn presidentschap zaaide Trump twijfel over de defensiesamenwerking met Europa en begon hij een wereldwijde handelsoorlog waarin ook Europa een doelwit is, al zijn de importheffingen voorlopig opgeschort.

‘We zullen meer op eigen benen moeten staan, en dan is die nucleaire keten er één waar je goed samen kunt optrekken.’ Erkens benadrukt dat het wel een échte samenwerking moet zijn. ‘We moeten ons de kaas niet van het brood laten eten door de Fransen. Daar zijn de Fransen chauvinistisch genoeg voor.’

Erkens wil twee belangrijke voorwaarden opnemen. ‘Allereerst moet je afspreken hoe het Nederlandse bedrijfsleven ervan profiteert. Dat moet niet alleen bij

Aankomst van een cilinder uranium bij Urenco in Almelo

Gestolen informatie

In de jaren zeventig sluisde de Pakistaanse spion Abdul Qadeer Khan geheime informatie over de centrifuges van Urenco door naar Pakistan. De Nederlandse expertise werd in het islamitische land gebruikt voor de ontwikkeling van een kernbom. Voor een kernbom is uranium nodig die hoger is verrijkt dan wat wordt gebruikt in een kerncentrale. Maar het verrijkttingsproces is vergelijkbaar, waardoor de gestolen kennis van Urenco Pakistan goed van pas kwam.

Khan vluchtte in 1975 naar Pakistan, waar hij als volksheld wordt gezien. Pakistan wilde een kernwapen ontwikkelen omdat ook buurland India daarover beschikte. De gestolen informatie werd later doorverkocht aan de dictatoriale regimes van Noord-Korea en Iran. Ook die landen gebruikten de kennis uit Almelo om een eigen kernwapenprogramma op te zetten.

'Nederland moet een plek krijgen in hele waardeketen'

VVD-Kamerlid Silvio Erkens

de bouw van Nederlandse kerncentrales worden betrokken, maar ook bij andere Europese projecten die de Fransen gaan uitvoeren. Nederland moet een plek krijgen in die hele waardeketen.'

Daarnaast moeten er prestatieafspraken worden gemaakt. 'De Fransen kunnen dan kerncentrale één en twee bouwen, maar de gunning voor de derde en vierde kerncentrale volgt alleen als de eerste twee volgens afspraak, dus zonder vertraging of extra kosten, worden gebouwd.'

Erkens ziet Urenco als voorbeeld van een zeer succesvolle samenwerking in de nucleaire sector. 'Voor deze sector is dit bedrijf vergelijkbaar met wat ASML is op het gebied van chips. Alleen is ASML wereldwijd bekend en Urenco niet.'

Erkens hoopt dat minister van Klimaat en Groene Groei Sophie Hermans kiest voor strategische autonomie en dus een kerncentrale van Europese makelij, hoewel hij beseft dat de minister dit niet kan uitspreken zonder haar onderhandelingspositie te verzwakken. Maar het bedrijf in Almelo bewijst dat zo'n samenwerking voor succes kan zorgen. *